

lorom Saidaminova (n. 1943 — Uzbekistan) — permeabilă la sugestiile folclorice dar și de un anume relief dur, anevocic accesibil — *Două cîntece* de Zlata Tkaci (n. 1929 — R.S.S. Moldovenească) — suave, limpide cum ar spune Doru Popovici — *Sonata nr. 5 pentru pian* de Jan Råts — cu o grilă ritmică sata-nică dar și cu o inedită temă de colind românesc (?) în partea a III-a — *Trei fresce din Pamir* pentru vioară și pian de Zarrina Mirşakar (n. 1947 — Tadjikistan) — opus prezentat în primă audiție cu ani în urmă la Moscova tot de Ilinca Dumitrescu — *Două cîntece* din ciclul *Şase cîntece pe versuri de Puşkin* de Gheorghi Sviridov (n. 1915 — R.S.S. Rusă) — izvorite din semințe de romanță rusă — *Două cîntece pe versuri de Robert Burns* de Tihon Hrenikov — de o largă accesibilitate — în sfîrșit *Cvartetul nr. 2 op. 92* de Prokofiev — scris la o distanță de 11 ani de primul cvartet (1950), pe teme kabardine, în care autorul își polisează uneltele în vederea elaborării ultimelor sale blete. Așadar, o panoramare ambițioasă, binevenită a creației muzicale sovietice. Am plecat însă regretînd absența unor nume reprezentative pentru componistica sovietică actuală: Denisov, Şnitke, Eşpai. E ca și cum dintr-un concert referențial de muzică românească ar fi lipsit Niculescu, Stroe sau Vieru.

Liviu DANCEANU

Recital Pavel și Nina Kogan

Despre evoluția fraților Pavel și Nina Kogan se poate vorbi ca despre cea a unui cuplu perfect sudat, alcătuit din artiști maturi — așa cum ni s-au relevat în concertul susținut — în ziua de 4 septembrie — pe scena Ateneului.

Își spun cuvîntul, în formarea lor, și descendența dintr-o familie de distinși muzicieni — ca Leonid Kogan și Elisabeta Ghileș și strălucirea școlii muzicale sovietice contemporane.

Pavel Kogan — violonist cu activitate concertistică internațională — se distinge în primul rînd prin soliditatea formației de muzician, cu ferme concepții interpretative. Cunoașterea în detaliu și asimilarea datelor stilistice îi caracterizează versiunile, permițîndu-i totodată abordarea cu lejeritate a unui repertoriu de larg orizont. Pavel Kogan are simțul laborioasei construcții beethoveniene (așa cum ne-a dovedit-o în *Sonata a VI-a*, oferită cu o seară înainte pe scena Radioteleviziunii) dar nu-i este străin nici tonul confesiunii romantice — din *Sonata a II-a* în sol major de Grieg spre exemplu. Și chiar dacă aici elanurile au fost uneori „temperate“ — sobrietatea este o constantă a modului său de exprimare — tînrul violonist a știut să pună în valoare pitorescul sugestiei folclorice atît de prezent în opusul acesta de tinerete al compozitorului norvegian.

Aceeași alură gravă — cu nuanțe rebarbative pe alocuri — a căpătat, sub arcușul lui Kogan, *Scnata pentru vioară solo* de Prokofiev.

Violonistul sovietic a ținut să prezinte publicului bucureștean și o lucrare mai puțin cunoscută: *Dublul concert pentru pian, vioară și orchestră* de Felix Mendelssohn-Bartholdy, prilej cu care a apărut și în calitate de dirijor al orchestrei de cameră a Filarmonicii „George Enescu“. El și-a etalat și aici naturala și echilibrul în tălmăcirea paginilor romantice.

Pianista Nina Kogan cucerește de la primele măsuri, reținîndu-ne într-atîta atenția încît deseori uităm că ea „acompaniază“. Natură muzicală de rară calitate, Nina Kogan este înzestrată și cu un rafinat simț cameral, apelînd la tușeul cald, de o noblete, nu foarte des întîlnită pe scenele de concert. Nu-i lipsește însă nici vigoarea solistică — atunci cînd este cazul, iar *Sonata* de Grieg a avut de cîștigat din prospețimea tentelor cromatice cu care pianul a participat la realizarea întregului sonor.

Poate cea mai desăvîrșită impresie a produs-o *Dublul concert* unde discursul său, sublimat într-o adevărată poetică muzicală, ne-a trimis cu gîndul la marii interpreți ai lui Mendelssohn-Bartholdy.

Victoria Jagling — Vladimir Skanavi

Cîteva zile mai tîrziu — o nouă seară de sonate — de data aceasta pentru violoncel și pian — oferită de Victoria Jagling și Vladimir Skanavi.

Un opus beethovenian din perioada de început — *Sonata nr. 1 în fa major* — adus în scenă în lumini parcimonios gradate, fără străfulgerări dar într-un cadru stilistic gîndit cu justețe, a deschis recitalul.

În următoarele două secvențe ne-am reîntîlnit cu un opus tîrziu de-al lui Prokofiev — *Sonata în do major* — lucrarea ce mărturisește despre „retragerea“ în „neoclasic“ a compozitorului și redată ca atare; de asemenea cu Grieg. *Sonata în la minor op. 36* a solicitat mai direct disponibilitățile temperamentale ale violoncelistei și implicit interesul publicului.

Chiar dacă evoluția Victoriei Jagling și a lui Vladimir Skanavi nu a fost spectaculoasă, de altfel o anumită notă de sobrietate se poate citi în chiar selecția pieselor — arta lor interpretativă dezvăluie reale acumulări subterane, resurse ce mai pot fi încă valorificate.

Michaela ROȘU

Paata Burciuladze pe scena Operei Române din Cluj-Napoca

„Zilele culturii sovietice în R. S. România“ au prilejuit și în acest an întîlnirea publicului nostru cu artiști prestigioși din Uniunea Sovietică, între care s-a numărat basul Paata Burciuladze.

De neuitat va rămîne sonoritatea glasului său sub cupola Ateneului, în microrecitalul oferit sîmbătă 12 septembrie (microrecital inclus într-un concert simfonic al orchestrei de cameră „Virtuozi Moscovei“, dirijor Vladimir Spivakov). Și, fără îndoială, de un interes cu totul deosebit au fost înconjurate aparițiile sale la Timișoara și Cluj-Napoca în rolul Zacharia din opera *Nabucco* de Verdi; căci era vorba de șansa de a-l asculta, de a-l urmări „pe viu“ în acest rol pe cel care îl interpretase anul trecut în deschiderea stagiunii teatrului „La Scala“ din Milano, alături de stele ale cîntului ca Ghena Dimitrova și Renato Bruson, sub bagheta lui Riccardo Muti.

La numai 32 de ani, cu o faimă internațională care-l plasează în elita interpreților de operă contemporani, Paata Burciuladze înseamnă înainte de toate un adevărat fenomen vocal. Amploare, forță — cu totul ieșită din comun — ambitus întins, cu acute strălucitoare și grave superb rezonate, omogenitate timbrală în toate registrele, acestea ar fi particularitățile glasului său, pe care-l conduce cu o asemenea ușurință și naturala în emisie încît creează senzația că, practic, nu are limite, pe nici o dimensiune. Imposibil de uitat sau de confundat această voce, mai impresionantă încă privind în perspectivă, gîndindu-ne că vocile de bas ajung la plenitudinea frumuseții și forței lor abia către vîrsta de 40 de ani.

Totodată Paata Burciuladze s-a dovedit a fi înzestrat cu sensibilitate și inteligență muzicală, calități care, cizelate în timp, valorificate la maximum în viitorii ani de experiență scenică și sub îndrumările unor mari personalități ale teatrului liric cu care are fericirea să colaboreze, îi vor determina — credem — devenirea ca artist de mare forță expresivă, pe măsura propriei sale voci.

Spectacolul în care l-am urmărit — prilejuind formarea și confirmarea impresiilor mai sus menționate — a fost cel care a avut loc miercuri 9 septembrie pe scena Operei Române din Cluj-Napoca, sub bagheta lui Victor Dumănescu. Alături de solistul oaspete au evoluat interpreți ai colectivului-gazdă între care s-a distins baritonul Dan Serbac, în rolul titular. Odată în plus acesta a demonstrat că este nu numai posesorul unei voci calitative ci mai ales un muzician rafinat, un artist autentic ale cărui inteligență, sensibilitate și talent puse în slujba rolului interpretat îi conferă acestuia cea mai mare dintre calități: aceea de a fi convingător, emoționant.

Potrivită rolului — în special prin incisivitatea și strălucirea glasului — soprana Rodica Toma în Abigail a depășit cu profesionalism dificultățile vocale extreme ale acestei partituri.

În Fenena a evoluat mezzosoprana Ana Oros cu căldura și sensibilitatea cerute de personajul verdian iar în Ismail — tinărul tenor Ion Pojar, o voce remarcabilă ca frumusețe timbrală, dar încă insuficient pusă în valoare de interpretarea muzicală și scenică.

Aflat în a treia stagiune pe scena Operei Române din Cluj-Napoca, spectacolul cu *Nabucco* de Verdi — în regia lui Viorel Gomboșiu — este echilibrat și omogen, rodat fără a fi... rutinat, un spectacol în nota caracteristică a ambițiosului colectiv artistic transilvan.

Ligia ARDELEAN

Divertisment

Emin Babaev, Irina Malghina, Laima Vancule

Studioul de concerte al Radiodifuziunii Române a găzduit în seara zilei de 5 septembrie un program muzical și coregrafic în accepția foarte largă a divertismentului, cu participarea — în prima parte — a cuplului moscovit de soliști Emin Babaev și Irina Malghina, și a cântăreței, dansatoarei, coregrafei Laima Vancule, din Riga — în partea a doua.

Prezența în acest spectacol a cunoscuților Emin Babaev și Irina Malghina — acompaniați de 4 instrumentiști din orchestra Ansamblului de estradă din Moscova — a permis numerosului public să urmărească o suită de momente de autentică reușită, în sersul unei arte complexe atât în plan muzical cât și teatral, al dansului și al mimei; Emin Babaev este un mare talent de comedian, abordează stiluri diferite, dansează, cântă la vioară, la claviură și poate nu numai... Irina Malghina se conturează, emblematic la fel de plăcut și cu permanente resurse de a dărui bucurie.

Cuplul Emin Babaev, Irina Malghina evoluează dezinvolt și se relevă în interpretări de calitate ale hiturilor scrise de colegii lor, compozitori, cât și ale unor titluri din marele repertoriu disco internațional. Dar, mai mult, Babaev și Malghina sînt și actori de compoziție, actori care își concep ca atare scenele fugitive determinate de conținutul de idei al unui cântec sau altuia, în specificul larg al galeriei umane.

Partea a doua a programului a fost rezervată umezității prezenței conturate de Laima Vancule din Riga și a grupului său de 12 dansatori 5 instrumentiști și doi componenți în *chorus*; Laima Vancule, regizoare de teatru, cântăreață, dansatoare, coregrafă, creatoare de modă, a evoluat cu acest întreg sistem de admirabilă fervoare scenică, punînd în imagine spectacolul viziuni de o impresionantă noutate în toate compartimentele acestui mirific avantaj de articulație, respirînd întru totul suflul prezentului. Nu a avut importanță dacă s-a cîntat și s-a dansat *break*, dacă asistăm la momente de *musical* sau *show* de televiziune;

importantă a fost linia de mare ținută, densitatea continuă de vitalitate.

Laima Vancule este un nume care poate onora scena dintre cele mai pretențioase pe mapamondul civilizației noastre artistice contemporane, ea concentrează izbucniri de inteligență vie, nerutinieră, o stare de unicitate care cu atât mai mult se definește ca valoare.

Mircea M. ȘTEFĂNESCU

Concertul de închidere

Concertul de închidere al manifestărilor grupate sub genericul „Zilele culturii sovietice în R. S. România”, a fost susținut, de asemenea, de reputata formație „Virtuozi Moscovei”, conferind întregului eveniment aura sărbătorească a unei culminații de special nivel artistic; a fost un veritabil spectacol de reprezentare a culturii muzicale ruse și sovietice atât în domeniul componistic cât și în cel interpretativ, spectacol realizat cu participarea unor nume de vîrf, de nivel mondial, ale artei instrumentale și vocale.

La fel de pasionant și exuberant și, deci, la fel de pasionant în calitate de dirijor ca și în aceea de solist, Vladimir Spivakov este adevăratul ferment activ al formației în fruntea căreia apare; stilul său de a „conduce” se distinge prin sublinierea, uneori paroxistică, a contrastelor, a diferențierilor dinamice puternice ce devin constructive în ordonarea momentelor discursului muzical. Descoperirea, detalierea pronunțată a opozițiilor caracterologice ale textului se constituie aici într-o adevărată voluptate a edificării în fapt sonor a acestuia. Entuziasmantă apare în interpretarea acestui mănunchi de veritabili soliști, nu numai strălucirea tehnică a concertării în ansamblu, transparența inefabilă a tonului, întregul complex de culori timbrale, ci, mai ales, antrenul interior, plasticitatea imaginilor muzicale, claritatea și pregnanța acestora.

Fie că este vorba de primul *Concert pentru pian, trompetă și orchestră de coarde*, de Șostakovici, fie de *Serenada în do major* de P. I. Ceaikovski, Spivakov reușește să determine „respirația” mare a muzicii, rostirea ei intimă întotdeauna vibrantă; iar aceasta fără a neglija claritatea detaliilor, abil slefuite cu sens virtuos. Plasticitatea imaginilor muzicale capătă trăsăturile unei adevărate vizualizări scenice, impresiionantă în conturarea atât de prețioasă a unui *Dans românesc* de Bartók, a unei *Viziuni fugitive* de Prokofiev. Solistul concertului, Vladimir Krainev, bine cunoscut publicului nostru, a etalat o pianistică de mare claritate, cu o strălucire ce se revelează firesc, stabilind o evoluție alertă, o colaborare realment spectaculoasă cu întregul ansamblu, cu dirijorul. Să apreciem faptul că partenerul său, trompetistul Vasili Kan, a demonstrat că dispune de o paletă timbrală uimitoare, de o acuratețe a emisie sonore, atât de funcțional atașată caracterului muzicii compozitorului.

Evoluția — în cadrul aceleiași serii de muzică — a basului Paata Burciuladze se constituie, în sine, într-un eveniment aparte. Cîntăreț de circulație internațională solicitat în cele mai de seamă teatre de operă ale lumii, Burciuladze impresionează, în primul rînd, prin amploarea cu totul neobișnuită a vocii sale, prin gravitatea, prin consistența acestuia; am în vedere, în primul rînd, realizarea romanței *Vă binecuvîntează păduri* de P. I. Ceaikovski, Există, în plus, în cîntul lui Burciuladze, o plasticitate tipic scenic-dramatică privind maniera de conturare a personajelor interpretate; mă gîndesc, de această dată, la *Balada puricelui* și la monologul lui Boris din opera cu același titlu de Musorgski. Culorile vocii sale pot fi observate, însă, plenar în acea bijuterie a teatrului muzical italian care este „Aria calomniei” din opera *Bărbierul din Sevilla* de Rossini. Într-un concert — la fel ca și precedentele — s-a desfășurat sub semnul acelei bucurii de a dărui, dar și de a recepta valorile muzicii de largă accesibilitate, bucurie pe care publicul Ateneului Român și-a manifestat-o cu un entuziasm direct, nedisimulat.

Dumitru AVAKIAN